

**Nachtopvang voor
jongeren in Eindhoven
Een behoeften-
onderzoek**

**Amsterdam, juli 1990
Bureau Van Dijk en Van Soomeren BV
A.G. van Dijk
C. Verwoerd**

Inhoudsopgave

	pag.
1 Inleiding	3
2 Onderzoeksopzet	5
2.1 Interviews	5
2.2 Registratie	5
3 Resultaten van de registratie	7
3.1 De omvang van de doelgroep	7
3.2 Achtergronden	13
4 Conclusies en voorlopige aanbevelingen	18
Bijlagen	
1: Samenstelling Begeleidingscommissie Onderzoek Nachtopvang	
2: Lijst van geïnterviewde personen	
3: Vragenlijst dak-thuisloze jongeren	
4: Registratieformulieren	

1 Inleiding

Begin 1990 verstrekte de Stichting Jongeren Nachtopvang Eindhoven opdracht een onderzoek uit te voeren naar de behoefte aan nachtopvang voor jongeren in Eindhoven.

Voor de begeleiding van het onderzoek is een begeleidingscommissie geformeerd, waarin ondermeer de gemeente Eindhoven en de Stichting Jongeren Nachtopvang Eindhoven in vertegenwoordigd waren. De samenstelling van deze commissie is opgenomen in bijlage 1. In de (door de commissie geaccordeerde) onderzoeksopzet zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1 De omvang van de (potentiële) doelgroep in de gemeente Eindhoven.
- 2 De aard van de (potentiële) doelgroep, gedefinieerd in termen van leeftijd, maatschappelijke achterstand, etniciteit en geslacht.
- 3 De mogelijkheden tot adequate nachtopvang binnen de bestaande voorzieningenstructuur in Eindhoven.
- 4 Definiëring van de oorzaken van de problematiek onder de doelgroep en definiëring van mogelijke consequenties als adequate opvang uitblijft.
- 5 Haalbaarheid van een integratie van een te creëren voorziening in de voorzieningenstructuur van Eindhoven.
- 6 De gewenste organisatorische vormgeving van een nachtopvangvoorziening en de haalbaarheid hiervan.

De doelgroep van het onderzoek is als volgt gedefinieerd.

- 1 De crisisgroep. Dit zijn jongens en meisjes tussen de 14 en 27 jaar, geboren en/of opgegroeid in Eindhoven, die in een acute **noodsituatie** zijn geraakt door het ontbreken van (tenminste) een slaappleats.
- 2 De thuisloze groep. Dit zijn jongens en meisjes tussen de 14 en 27 jaar, geboren en/of opgegroeid in Eindhoven, die **geen vast woonadres** hebben en **zwerven** van het ene naar het andere adres, onder de aanhoudende dreiging dat zij dakloos worden, wat hen van tijd tot tijd ook daadwerkelijk op straat brengt.
- 3 De dakloze groep. Dit zijn jongens en meisjes tussen 14 en 27 jaar, geboren en/of opgegroeid in Eindhoven, die thuisloos zijn en min of meer **permanent op straat** verblijven.

Hierbij zij aangetekend dat vooral het onderscheid tussen enerzijds de crisisgroep en anderzijds de thuisloze en de dakloze groep van belang is voor het beleid dat de gemeente Eindhoven wil voeren op dit terrein.

Dit beleid dient erop gericht te zijn zoveel mogelijk te voorkomen dat jongeren uit de crisisgroep 'afglijden' naar een zwerfend bestaan.

In de oorspronkelijke opzet van het onderzoek werden twee fasen onderscheiden:

- Een eerste fase bestaande uit twee onderdelen: een inventarisatie-ronde onder instellingen die met de doelgroep te maken hebben en een onderzoek onder jongeren;
- Een tweede fase waarin de betrokken instellingen nogmaals geïnterviewd worden aan de hand van een aantal concept-aanbevelingen op basis van de eerste fase van het onderzoek.

Gelet op de onduidelijkheid over de financiering van het onderzoek is besloten om het onderzoek vooralsnog te beperken tot fase 1.

Uit de begin 1990 gehouden interviews met instellingen bleek dat er bij de instellingen bijzonder weinig zicht bestond op de omvang van de potentiële doelgroep en mogelijke vindplaatsen van deze jongeren.

Op grond van deze informatie is besloten het geplande onderzoek onder jongeren te vervangen door een registratie-onderzoek bij de vijf instellingen die nachtopvang voor jongeren verzorgen.

Voordat de beslissing werd genomen om in plaats van een onderzoek onder jongeren zelf een registratie-onderzoek bij instellingen uit te voeren, is op verzoek van het onderzoeksbureau door een van de instellingen (het Wegloophuis) korte tijd proefgedraaid met een registratie van jongeren die zich aanmeldden. Hieruit bleek dat een dergelijke registratie ondanks bepaalde problemen wel uitvoerbaar moest zijn.

Een en ander heeft vanzelfsprekend consequenties voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.

Met de in het kader van de in fase 1 uitgevoerde onderzoeksactiviteiten kunnen de eerste twee onderzoeksvragen het best beantwoord worden. De onderzoeksvragen 3 tot en met 5 kunnen gedeeltelijk worden beantwoord en onderzoeksvraag 6 blijft buiten beschouwing.

Leeswijzer

Deze rapportage betreft de eerste fase van het onderzoek.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- uitwerking van de onderzoeksopzet;
- resultaten van de registratie;
- conclusies en aanbevelingen.

Uit deze indeling valt op te maken dat niet apart wordt ingegaan op de resultaten van de interviews; deze interviews hebben in de eerste plaats gediend als oriëntatie op de problematiek. Wel is informatie uit de interviews verwerkt in de conclusies en voorlopige aanbevelingen.

2 Onderzoeksopzet

2.1 Interviews

Begin 1990 is een aantal vertegenwoordigers van instellingen en sleutelpersonen in Eindhoven geïnterviewd. De lijst van de geïnterviewde personen is opgenomen in bijlage 2.

Dit onderdeel van het onderzoek was bedoeld als een eerste oriëntatie op de problematiek. Zoals in de inleiding reeds is opgemerkt zijn de resultaten van deze interviews gebruikt bij de bepaling van de verdere onderzoeksopzet en bij het formuleren van aanbevelingen.

De gehanteerde vragenlijst is bijgevoegd als bijlage 3.

2.2 Registratie

Het registratieonderdeel van het onderzoek is opgezet om de eerste twee onderzoeksvragen van het dak- en thuisloze jongerenonderzoek te beantwoorden, te weten:

- 1 Wat is de omvang van de (potentiële) doelgroep in de gemeente Eindhoven?
- 2 Wat is de aard van de (potentiële) doelgroep gedefinieerd in termen van leeftijd, maatschappelijke achterstand, etniciteit en geslacht?

Er zijn momenteel in Eindhoven vijf instellingen die (onder meer) opvang verzorgen voor mensen die onderdak zoeken. Het betreft: het Leger des Heils, Huize Odulpha, Ritahuis, Labrehuis en het Wegloophuis.

Deze instellingen zijn door het bestuur van de Stichting Jongeren Nachtopvang Eindhoven schriftelijk verzocht mee te werken aan het registratie-onderzoek. Vervolgens zijn zij door de onderzoeker telefonisch benaderd om een antwoord op dit verzoek te vernemen.

Alle vijf instellingen bleken bereid mee te werken.

- Voor de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag moesten de instellingen twee maanden lang (vanaf 23 april tot en met 20 juni 1990¹) alle aanmeldingen van jongeren die om opvang verzochten registreren. Tevens moesten zij aangeven hoeveel jongeren bij de start van de registratie in hun instelling verbleven.

Deze registratie van aanmeldingen had als belangrijkste probleem dat het stellen van vragen aan jongeren, die (mogelijk) niet geplaatst konden worden, 'valse hoop' zou kunnen opwekken. Om dit te vermijden werd direct duidelijk gemaakt dat de vragen in het kader van een onderzoek werden gesteld.

Gelet op de problematische situatie waarin veel jongeren die om opvang verzoeken verkeren, werd een tamelijk hoge non-response verwacht. Die verwachting kwam (gedeeltelijk) uit. Bij het Rita- en het Labrehuis bleven relatief veel vragen onbeantwoord.

¹ Voor deze datum is gekozen omdat het Wegloophuis op die dag haar deuren tijdelijk zou sluiten.

Tevens bleek dat het Leger des Heils het registratieformulier anders heeft geïnterpreteerd dan de bedoeling van de onderzoekers was. Deze instelling heeft alleen het aantal opgenomen jongeren geregistreerd. Naderhand is het Leger des Heils gevraagd een schatting te geven van het totaal aantal aanmeldingen in de bedoelde periode.

- Voor de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag (samenstelling van de doelgroep) is de instellingen verzocht om voor alle jongeren die in 1989 in hun instelling verbleven, een (ander) registratieformulier in te vullen. Dit leverde geen problemen op.

De gebruikte registratieformulieren zijn opgenomen in bijlage 4.

3 Resultaten van de registratie

3.1 De omvang van de doelgroep

Totale omvang doelgroep

In totaal hebben de vijf instellingen gedurende een periode van bijna twee maanden 175 aanmeldingen geregistreerd.

Tabel 1: Aanmeldingen en opnames en afwijzingen vanaf ongeveer 23 april tot 20 juni van jongeren

Instelling	Aanmeldingen*		Opgenomen	Afgewezen
	abs.	%		
Leger des Heils	30 **	17	3	27
Odulpha	67	38	5	62
Ritahuis	12	7	3	9
Labrehuis	23	13	2	21
Wegloophuis	43	25	10	33
Totaal	175	100	23	152

* = Met uitzondering van Ritahuis (voor vrouwen) en Labrehuis (mannen) is verdeling over geslacht nagenoeg gelijk.

** = Schatting

De informatie over het aantal opnames is overigens pas na afloop van de registratieperiode verzameld; dit was voor de instellingen eenvoudig na te gaan.

Uit tabel 1 kan worden afgeleid dat ruim 60% van alle aanmeldingen bij Odulpha en het Wegloophuis binnenkomt. Uit de tabel blijkt ook dat het overgrote deel van alle aanmeldingen (87%) wordt afgewezen.

Om de totale vraag naar opvang in de periode van twee maanden in beeld te krijgen dient bij de aanmeldingen het aantal jongeren dat aan het begin van de registratieperiode in de instelling verbleef te worden opgeteld.

Een overzicht hiervan is weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Jongeren van 14-27 jaar die op 23 april 1990 in instelling verbleven

Instelling	Aantal
Leger des Heils	-
Odulpha	5
Ritahuis	2
Labrehuis	9
Wegloophuis	2
Totaal	18

Het totaal van het aantal verblijvenden (18) en het aantal aanmeldingen (175) ligt dus op 193 jongeren.

Een verklaring voor het 'geringe' aantal van verblijvende jongeren in relatie tot het aantal verzoeken om opname (aanmeldingen) moet worden gezocht in de gemiddelde verblijfsduur in de instelling, die hieronder is weergegeven.

Tabel 3: Gemiddelde verblijfsduur

Instelling	Aantal
Leger des Heils	1 nacht
Odulpha	18 dagen
Ritahuis	200 dagen
Labrehuis	4 jaar
Wegloophuis	60 dagen

Nu geeft het totaal van 193 jongeren een mogelijke overschatting van het werkelijke aanbod van jongeren die behoefte hebben aan opvang.

Er kunnen immers jongeren meerdere keren geteld zijn: doordat zij zich meerdere keren bij dezelfde of andere instellingen gemeld, of doordat zij op 23 april in een instelling verbleven en zich later weer voor dezelfde of een andere instelling hebben aangemeld.

Aan de jongeren die zich hebben aangemeld is dan ook gevraagd of zij sinds 23 april in een van de vijf instellingen hebben verbleven of dat zij zich daarvoor aangemeld hebben.

De antwoorden op deze vragen zijn weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Overzicht dubbeltellingen onder aanmeldingen

Instelling	Aantal aanmeldingen	Aangemeld of opgenomen in andere instelling		
		ja	nee	onbekend
Leger des Heils	30	2	1	27
Odulpha	67	3	23	41
Ritahuis	12	1	4	7
Labrehuis	23	-	3	20
Wegloophuis	43	2	27	14
Totaal	175	8	58	109

Uit deze tabel valt af te leiden dat het aantal dubbeltellingen minimaal op 8 en maximaal op 117 (8 + 109 onbekend) ligt.

Als we er vanuit gaan dat de jongeren die deze vragen niet hebben beantwoord op dit punt niet verschillen van de jongeren die de vragen hebben beantwoord, dan komt het aantal dubbeltellingen uit op 21².

De schatting van het totaal aantal jongeren dat in een periode van twee maanden behoefte heeft aan onderdak komt derhalve uit op $175 - 21 = 154$ jongeren.

Overigens zijn er maar twee jongeren die zeggen dat ze de vragen bij een eerdere aanmelding hebben beantwoord. Dit aantal is dermate klein dat er bij de inschatting van de omvang van de crisisgroep verder geen rekening mee wordt gehouden.

De crisisgroep

Het is van belang na te gaan of de jongeren die zich aanmelden al dan niet tot een crisisgroep behoren of al langere tijd thuis - en/of dakloos zijn.

Allereerst een overzicht van de vraag of de jongere de afgelopen maanden een vast adres had of meerdere adressen woonden.

Tabel 5: Vast woonadres of meerdere adressen

Instelling	Vast adres Meerdere Onbekend adressen		
Leger des Heils	-	3	27
Odulpha	30	23	14
Ritahuis	1	3	8
Labrehuis	-	3	20
Wegloophuis	18	15	10
Totaal	49	47	79

² Van de 66 jongeren die deze vragen hebben beantwoord, zijn er 8 dubbeltellingen; dat is 12%, en 12% van 175 jongeren is 21.

Op grond van deze tabel kan met enige voorzichtigheid worden afgeleid dat het Leger des Heils en het Labre- en Ritahuis hoofdzakelijk te maken krijgen met jongeren die van adres naar adres trekken.

Odulpha en het Wegloophuis hebben een meer gemêleerd aanbod van jongeren.

Als jongeren die een vast woonadres hadden, gerekend worden tot de crisisgroep, dan kan worden vastgesteld dat minimaal 28% van de aanmelders als zodanig kan worden aangemerkt.

Als de jongeren die deze vraag niet hebben beantwoord op dit punt niet verschillen van de jongens die de vraag wel hebben beantwoord dan behoort iets meer dan de helft (ongeveer 90 jongeren) tot de crisisgroep.

Vervolgens is nagegaan wat de aanleiding was om contact op te nemen met de instelling.

Tabel 6: Reden aanmelding

Instelling	1	2	3	4	5	6	7	Onbekend
Leger des Heils	1	1	-	1	-	-	-	27
Odulpha	15	2	2	11	6	3	12	16
Ritahuis	-	-	1	-	-	1	1	9
Labrehuis	1	-	-	-	-	-	1	21
Wegloophuis	18	4	-	2	-	3	6	10
Totaal	35	7	3	14	6	7	20	83

1 = weggelopen ouders/verzorgers.

2 = weggelopen tehuis.

3 = weggelopen vriend/vriendin.

4 = op straat gezet door ouders/verzorgers.

5 = op straat gezet door vriend/vriendin.

6 = kon nergens anders heen.

7 = anders.

Uit deze tabel valt af te leiden dat Odulpha veel te maken krijgt met jongeren die uit het ouderlijk huis zijn weggelopen of gezet. Bij het Wegloophuis melden zich vooral jongeren die van huis weglopen.

Voor een nadere beschouwing van de crisisgroep is het van belang om de vraag naar al of niet een vast woonadres te crossen met de aanleiding van de aanmelding.

Daarbij worden de redenen van aanmeldingen in twee groepen onderverdeeld.

- De redenen 1, 3, 4 en 5 worden samen genomen; dit zijn jongeren die uit hun laatste woning zijn weggelopen of gezet. Als deze redenen worden opgegeven komen de jongeren ervoor in aanmerking om tot de crisisgroep te worden gerekend.
- De overige redenen worden eveneens samengevoegd: als deze redenen worden opgegeven, wordt er vanuit gegaan dat de jongeren al een min of meer zwervend bestaan leiden³.

³ Overigens is dit voor wat betreft de reden 'anders' enigszins discutabel.

Tabel 7: Al of niet vast woonadres en reden van aanmelding

Reden aanmelding	Vast adres		
	Meerdere adressen	Onbekend adressen	
1, 3, 4 en 5	37	21	
2, 6 en 7	12	22	
Onbekend	-	4	
Totaal	49	47	79

Uit deze tabel blijkt dat de groep die volgens beide criteria (vast woonadres en uit hun laatste woning weggelopen of gezet) tot de crisisgroep gerekend moet worden, uit minimaal 37 jongeren (21%) bestaat. Dit kan als absolute ondergrens van de omvang van de crisisgroep genomen worden.

Concluderend kan worden vastgesteld dat de crisisgroep uit minimaal 37 jongeren (bijna een kwart van de totale doelgroep) en maximaal ongeveer 90 jongeren (iets meer dan de helft van de totale doelgroep) bestaat.

Herkomst van de doelgroep

Vanzelfsprekend is het ook van belang te weten waar de jongeren die om opvang verzoeken vandaan komen.

Allereerst is dit nagegaan voor alle jongeren die zich hebben aangemeld.

Tabel 8: Herkomst van jongeren die zich hebben aangemeld

Instelling	Eindhoven			
	Omgeving Eindh. (straal 20 km)*	Elders	Onbekend	
Leger des Heils	1	2	-	27
Odulpha	13	12	29	13
Ritahuis	-	3	2	7
Labrehuis	1	1	1	20
Wegloophuis	13	16	7	7
Totaal	28	34	39	74

*= Dit is een enigszins arbitraire grens. We gaan er van uit dat Eindhoven voor veel jongeren die binnen een straal van 20 kilometer wonen een centrumfunctie vervult, bijvoorbeeld voor bepaalde vormen van voortgezet onderwijs en vrijetijdsbesteding. Het is van belang te constateren dat binnen de straal van 20 kilometer ook opvangmogelijkheden zijn voor jongeren die onderdak zoeken. In totaal zijn er in Veldhoven en Helmond 64 bedden bij instellingen; deze plaatsen zijn echter niet alleen voor jongeren bestemd.

Opvallend is dat vooral Odulpha een groot aantal aanmelders van 'elders' kent. Aan de andere kant is het duidelijk dat het Wegloophuis vooral een functie voor jongeren uit Eindhoven en omgeving vervult.

Van de overige drie instellingen zijn de aantallen (bekende antwoorden) te klein om betrouwbare uitspraken te doen.

Vervolgens is nagegaan of er een verband bestaat tussen de herkomst en het al dan niet hebben van een vast woonadres.

Tabel 9: Herkomst en al dan niet vast woonadres

	Eindhoven	Omgeving Eindh. (straal 20 km)	Elders	Onbekend
Vast adres	18	10	21	
Meerdere adressen	9	20	18	
Onbekend	1	4	-	
Totaal	28	34	39	74

Uit deze tabel komt een duidelijk verband naar voren. Jongeren met een vast woonadres komen relatief vaker uit Eindhoven, terwijl jongeren die op meerdere adressen hebben gewoond relatief vaak uit de omgeving van Eindhoven komen.

Als de crisisgroep wordt gedefinieerd als jongeren met een vast woonadres dan kan worden geconcludeerd dat ongeveer 35% van de risicogroep uit Eindhoven afkomstig is en bijna 60% uit Eindhoven en de omgeving van Eindhoven.

Noodzaak voor begeleiding

Tot besluit is gevraagd of degene die de jongeren te woord stond van mening is dat de betreffende jongeren voldoende had aan een slaappleaats of dat ook begeleiding geïndiceerd was.

Tabel 10: Noodzaak begeleiding

Instelling	Begeleiding noodzakelijk	Uitsluitend slaappleaats	Onbekend
Leger des Heils	3	-	27
Odulpha	18	6	43
Ritahuis	6	-	6
Labrehuis	-	-	23
Wegloophuis	20	13	10
Totaal	47	19	109

Naar het oordeel van degenen die de jongeren te woord hebben gestaan, is in ruim 70% van de gevallen begeleiding noodzakelijk.

Ook hier is nagegaan of er een verband bestaat met het al dan niet hebben van een vast woonadres.

Tabel 11: Noodzaak begeleiding en al dan niet vast woonadres

	Begeleiding noodzakelijk	Alleen slaapplaats	Onbekend
Vast woonadres	24	7	
Meerdere adressen	18	11	
Onbekend	5	1	
Totaal	47	19	109

Uit deze tabel blijkt dat de jongeren die een vast woonadres hebben niet verschillen van de totale groep jongeren die zich heeft aangemeld: volgens degenen die de jongeren te woord hebben gestaan heeft ruim 70% begeleiding nodig.

3.2 Achtergronden

Algemeen

Allereerst een generaal overzicht van jongeren die in 1989 in de vijf instellingen hebben verbleven.

Tabel 12: Verblijvenden 1989 naar geslacht

Instelling	Aantal	Geslacht	
		Man	Vrouw
Leger des Heils	14	9	5
Odulpha	63	33	30
Ritahuis	8	-	8
Labrehuis	16	16	-
Wegloophuis	36	17	19
Totaal	137	75	62

In de eerste plaats valt op dat het aantal jongeren dat in 1989 in de instellingen heeft verbleven lager ligt dan het 'aanbod' van jongeren in de registratieperiode van twee maanden in 1990.

In de tweede plaats kan worden geconstateerd dat de opgenomen jongeren vaker tot het mannelijk geslacht behoren.

Tabel 13: Verblijvenden 1989 naar leeftijd

Instelling	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Leger des Heils	-	-	2	1	2	1	1	1	2	2	-	-	2	-
Odulpha	1	5	3	6	10	5	4	5	6	4	10	-	1	3
Ritahuis	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	1	-	-	2
Labrehuis	-	-	-	-	1	2	3	3	1	-	4	-	1	1
Wegloophuis	5	8	6	9	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	6	13	11	16	20	9	10	10	11	6	15	-	4	6

Uit de tabel blijkt dat er relatief veel jongeren in de leeftijd van 15 tot en met 18 jaar worden opgevangen.

In het Rita- en Labrehuis komen vooral oudere jongeren, terwijl het Wegloophuis zoals bekend op het jongere deel is gericht.

Tabel 14: Verblijvenden 1989 naar etniciteit

Instelling	Etniciteit					
	Nederl.	Surin.	Antill.	Marokk.	Turks	Overig
Leger des Heils	8	1	0	1	0	4
Odulpha	43	1	0	8	1	10
Ritahuis	7	0	0	0	1	1
Labrehuis	15	0	0	0	0	1
Wegloophuis	27	0	0	6	1	2
Totaal	100	2	0	15	3	17

Ruim 70% van de jongeren is van Nederlandse afkomst. Ongeveer 11% bestaat uit Marokkaanse jongeren (komen vooral in Odulpha en het Wegloophuis) en ruim 12% valt in de categorie 'overig' (komen vooral in Odulpha en bij het Leger des Heils).

Het aantal Turkse en Surinaamse jongeren is laag in vergelijking met het aantal Marokkaanse jongeren en het aantal jongeren dat in de categorie 'overig' valt.

Verblijfplaats

Tabel 15: Verblijvenden 1989 naar woonadres

Instelling	Vast woon- adres	Meerdere adressen	Onbekend
Leger des Heils	10	4	-
Odulpha	45	16	2
Ritahuis	-	8	-
Labrehuis	9	6	1
Wegloophuis	14	7	15
Totaal	78	41	18

Een ruime meerderheid (tussen de 57 en 70%) van de jongeren heeft voor intake een vast woonadres. In vergelijking met de jongeren die zich in de registratieperiode hebben aangemeld (zie tabel 4) is het percentage met een vast woonadres aanzienlijk hoger.

Van 20 jongeren die op meerdere adressen hebben gewoond is bekend hoe lang zij al geen vast woonadres hebben: voor 7 van hen is dat minder dan een half jaar; voor 10 van hen is dat 1 tot 3 jaar en voor 3 van hen 5 jaar of langer. Meer dan de helft van deze groep heeft dus al duidelijk een zwervend bestaan.

Aanleiding voor contact

Tabel 16: Verblijvenden 1989 naar aanleiding van contact

Instelling	1	2	3	4	5	6	7	Onbekend
Leger des Heils	2	1	3	-	1	-	7	-
Odulpha*	11	-	12	13	11	6	15	-
Ritahuis	1	2	1	-	-	1	1	2
Labrehuis	-	-	-	2	3	4	7	-
Wegloophuis	24	11	1	5	-	1	1	8
Totaal	24	14	17	20	15	12	31	10

* Bij sommige jongeren zijn twee antwoorden aangekruist.

- 1 = weggelopen ouders/verzorgers.
- 2 = weggelopen tehuis.
- 3 = weggelopen vriend/vriendin.
- 4 = op straat gezet door ouders/verzorgers.
- 5 = op straat gezet door vriend/vriendin.
- 6 = nergens onderdak.
- 7 = anders.

Ook bij deze groep is het weglopen bij ouders/verzorgers de belangrijkste aanleiding; zij het duidelijk minder geprononceerd dan bij de geregisteerde aanmeldingen (zie tabel 6).

De redenen weggelopen bij c.q. op straat gezet door vriend(in) scoren bij deze groep hoog in vergelijking met de aanmelders uit de registratieperiode.

Herkomst

Tabel 17: Verblijvenden 1989 naar herkomst

Instelling	Eindhoven Omgeving		Elders Onbekend	
Leger des Heils	6	1	7	-
Odulpha	19	22	21	1
Ritahuis	4	3	1	-
Labrehuis	2	4	10	-
Wegloophuis	12	11	11	2
Totaal	43	41	50	3

Ruim 30% van de in 1989 geplaatste jongeren is uit Eindhoven afkomstig; een kleine 30% uit de omgeving van Eindhoven en ruim 35% van buiten de regio.

Dit beeld stemt overeen met dat van de aanmelders uit de registratieperiode.

Maatschappelijke situatie

Tabel 18: Verblijvenden 1989 naar maatschappelijke situatie

Instelling	Onbekend	School- gaand	Werkend	Werkloos
Leger des Heils	-	6	3	5
Odulpha	19	11	14	19
Ritahuis	-	1	1	6
Labrehuis	1	-	-	15
Wegloophuis	6	22	2	6
Totaal	26	40	20	51

Tabel 19: Verblijvenden 1989 naar afgemaakte opleiding

Instelling	Geen	LBO/ LHNO	MAVO	MBO	HAVO	HBO/ Onbekend Univ.	
L. des Heils	6	1	-	-	2	1	4
Odulpha	4	15	2	-	1	-	41
Ritahuis	2	3	2	-	1	-	-
Labrehuis	5	6	3	1	1	-	-
Wegloophuis	7	3	-	-	-	-	26
Totaal	24	28	7	1	5	1	71

Het beeld dat uit de tabellen 18 en 19 naar voren komt is voorspelbaar somber: relatief veel werkloze jongeren en veel jongeren zonder afgemaakte opleiding. Van 21 van de werkloze jongeren is bekend hoe lang zij werkloos zijn. Het blijkt dat 19 van hen (ruim 90%) meer dan 1½ jaar werkloos is.

4 Conclusies en voorlopige aanbevelingen

De behoefte aan nachtopvang voor jongeren overtreft in Eindhoven ruimschoots het aanbod.

Zo blijkt uit een registratie van aanmeldingen dat in een periode van bijna twee maanden bijna 175 verschillende jongeren van 14-27 jaar zich melden bij een van de vijf instellingen die in Eindhoven nachtopvang verzorgen.

De meeste van deze instellingen zitten elke dag vol (mede vanwege een lange gemiddelde verblijfsduur) en moeten een groot aantal aanmelders teleurstellen. Uit interviews met betrokkenen blijkt dat Odulpha en het Wegloophuis in 1989 samen zo'n 800 telefonische aanmeldingen hebben moeten weigeren.

Bij nadere analyse blijkt dat tussen een kwart en de helft van de totale doelgroep tot de zogenaamde crisisgroep gerekend kan worden. Het gaat daarbij om jongeren die nog **geen** zwervend bestaan leiden.

Overigens blijkt uit de interviews dat de instellingen het onderscheid in crisisgroep enerzijds en zwerpenden c.q. dak- en thuislozen anderzijds als kunstmatig ervaren. De problematiek van beide groepen is vergelijkbaar en de opvang die moet worden geboden vaak ook.

Er bestaat vermoedelijk slechts een vrij kleine kern van jongeren die al een langdurig (meer dan een half jaar) zwervend bestaan leiden.

Voorts is geconstateerd dat ruim 30% van de totale doelgroep uit Eindhoven komt, een kleine 30% uit de omgeving van Eindhoven en ruim 35% van buiten de regio Eindhoven. Voor de crisisgroep (indien gedefinieerd als jongeren met een vast woonadres) geldt dat het percentage jongeren dat uit Eindhoven zelf komt iets hoger ligt (35%).

Door de instellingen zelf is aangegeven dat bij ruim 70% van de jongeren (zowel de totale doelgroep als de crisisgroep) begeleiding geïndiceerd is.

Aanbevelingen

Op basis van voorgaande conclusies kan worden aanbevolen de opvangcapaciteit voor jongeren uit te breiden.

Het is op basis van het beschikbare cijfermateriaal moeilijk aan te geven hoe groot deze uitbreiding zou moeten zijn. Er kan worden geconstateerd dat de huidige opvangcapaciteit in twee maanden op 41⁴ jongeren uitkomt, bij een totaal aantal beschikbare plaatsen van ongeveer 23⁵.

Tevens blijkt dat het totale aantal jongeren dat behoefte heeft aan opvang waarschijnlijk op ruim 150 uitkomt. Dit betekent dat iets meer dan een kwart van de totale doelgroep bij de huidige capaciteit kan worden opgevangen. De uitbreiding van de opvang zou zich in eerste instantie op de crisisgroep kunnen richten. Uitgaande van een minimale schatting bestaat die crisisgroep uit iets minder dan 40 jongeren, waarvan er (als het percentage opnames onder de crisisgroep ongeveer gelijk is aan het percentage opnames onder de

4= De som van het aantal jongeren dat bij het begin van de registratie in de instellingen verbleef en het aantal jongeren dat in de registratieperiode is opgenomen.

5= Het aantal beschikbare plaatsen is een schatting omdat de meeste instellingen zowel voor jongeren als volwassenen opvang verzorgen. De schatting is gebaseerd op het aantal jongeren dat in de instellingen verbleef op 23 april 1990 vermeerderd met het aantal onbezette plaatsen in het Wegloophuis op die datum.

totale doelgroep) ongeveer 30 geen plaats vinden binnen de huidige opvangmogelijkheden. Om voor deze groep die buiten de boot valt wel opvangmogelijkheden te garanderen zijn (uitgaande van de huidige verhouding tussen opvangcapaciteit en aantal plaatsen) 15 tot 20 extra plaatsen noodzakelijk. Het zal duidelijk zijn dat met dit aantal plaatsen slechts in beperkte mate aan de totale behoefte aan opvang tegemoet wordt gekomen. Het valt buiten het kader van het onderzoek om aan te geven in hoeverre het wenselijk wordt geacht om ook voor andere jongeren (niet behorend tot de crisisgroep) uitbreiding van de opvangmogelijkheden te realiseren.

Binnen een Rigg-werkgroep bestaan momenteel plannen tot het realiseren van een laagdrempelige nachtopvang voor korte duur, waarna de bestaande instellingen de opvang en begeleiding overnemen.

Bij dit voornemen passen de volgende kanttekeningen.

- Het creëren van een dergelijke voorziening komt alleen in aanmerking als ook de mogelijkheden voor opvang en begeleiding bij de instellingen worden uitgebreid.
- Gelet op de problematiek van de jongeren die in een dergelijke voorziening zullen komen, is het noodzakelijk dat er naast de 'bed-bad-brood' functie professionele hulp kan worden geboden.
- Er moet voorkomen worden dat een dergelijke voorziening gebruikt gaat worden door jongeren 'die zijn doorgezakt en de laatste bus hebben gemist'.
- Een belangrijk deel (meer dan 50%) van de doelgroep zal van buiten Eindhoven afkomstig zijn. Er zullen dus goede contacten met instellingen buiten Eindhoven onderhouden moeten worden om in voorkomende gevallen jongeren na verloop van tijd ook in die instellingen onder te kunnen brengen.

Tenslotte kan worden aanbevolen dat de behoefte aan opvang in de toekomst door de instellingen systematisch in kaart wordt gebracht, zodat in een vroegtijdig stadium op veranderingen in het behoeftenpatroon kan worden ingespeeld.

Bijlage 1

Samenstelling Begeleidingscommissie Onderzoek Nachtopvang

Het dagelijks bestuur van de Stichting Jongeren Nachtopvang Eindhoven:

- de heer R. Borgwat, voorzitter JNE (JAC)
- de heer F. Dielissen, secretaris JNE (Dynamo)
- de heer J. Meerdink, penningmeester JNE (Th. v. Villanova)
(bij eerste opzet in 1989)
- de heer W. Keuning, penningmeester JNE (Th. v. Villanova)
(1-1-1990 tot 1-7-1990)
- de heer W. Schouten, lid bestuur JNE (1-1-1990 tot 1-4-1990)

Vertegenwoordigers van de gemeente Eindhoven:

- de heer K. Verhoef, Dienst Maatschappelijke en Culturele Zaken
- de heer H. van Tuyl, afdeling Onderzoek en Statistiek

Vertegenwoordiger van de Inspektie Jeugdhulpverlening Noord-Brabant:

- de heer E. Wezenberg, Insp. Jeugdhulpverlening Noord-Brabant

Vertegenwoordiger van de politie Eindhoven:

- de heer F. Blommaert, afdeling Jeugd- en zedenzaken

Bijlage 2

Lijst van geïnterviewde personen

Algemene Hulpdienst
Buurtwerk Eindhoven, regio Nieuw-Woensel, J. van der Eiden/D. Hansen
Buurtwerk Eindhoven, regio Oud-Woensel, W. Leeuw/S. van Beers
Buurtwerk Eindhoven, regio Strijp, P. Seerden
Buurtwerk Eindhoven, regio Straten, mw. S. van Hout
Buurtwerk Eindhoven, regio Tongeren, mw. Schofs
Dynamo, Frans Dielissen
Huize Odulpha Crisisopvang, Jacqueline Ingelbeek/Theo Schafrat
JAC, Peter Ploeger
Buurtwerk Eindhoven, Jan van der Vloet
Katholiek Jongerendiaken, Geert Hendriks
Labrehuis, dhr. Spoorenberg/dhr. Vroemen
Leger des Heils, Jos Terhaag
Stichting Jeugd en Gezin
Stichting Hulp aan Drugsgebruikers, dhr. Dorpmans/S. Aboikoni
Riagg, dhr. Van de Boomen
Stichting Ritahuis, mw. A.M. van Duursen en de heer G. Kokx
Wegloophuis, Bas Kivits
Wijkagent Buro Noord
Wijkagent Buro Zuid

Deel 2: contacten met dak- en thuisloze jongeren

GEEN CONTACTEN: DOOR NAAR DEEL 4

3. WEL CONTACTEN: WORDT HIERVAN EEN REGISTRATIE BIJGEHOUDEN?

0 JA

0 NEE

INDIEN WEL REGISTRATIE: MOGEN WE HIERVAN GEBRUIK MAKEN?

0 JA: afspraken maken

0 NEE: omdat

INDIEN GEEN REGISTRATIE: KUNT U VOOR ONS GEDURENDE EEN KORTE PERIODE EEN REGISTRATIE BIJHOUDEN?

0 JA: afspraken maken (jongeren tussen 14-23 jaar, registreren op factoren zoals genoemd in deel 3)

0 NEE: omdat

4. Hoeveel jongeren tussen de 14-23 jaar zonder dak boven 't hoofd zijn bij uw instelling/organisatie (of bij u) gekomen?

Afgelopen week?

Afgelopen maand?

5. Hoeveel van de dak- en thuisloze jongeren die in de afgelopen maand bij uw instelling kwamen, kwamen meerdere keren?

6. Hoeveel van deze jongeren die in de afgelopen maand bij uw instelling kwamen, kwamen 1x, en daarna niet meer?

7. Hoeveel van deze jongeren die in de afgelopen maand bij uw instelling kwamen, kwamen volgens u uit Eindhoven?

8. En hoeveel volgens u uit aangrenzende gemeenten? (Welke gemeenten?)

9. Hoe was uw reactie op hun verzoek? Welke aanbod kon u doen?

10. Wij onderscheiden:

- 1. crisisgroep (acute situatie)**
- 2. thuisloze jongeren (zwerven, geen vast woonadres)**
- 3. dakloze groep (min of meer permanent op straat)**

Kunt u voor wat betreft de genoemde eerste twee groepen een schatting van het aantal maken? (het betreft dus een schatting van de omvang van de contacten die uw instelling met deze groepen heeft)

crisisgroep.....

thuislozen.....

daklozen.....

11. Waarop baseert u uw schatting?

Deel 3: factoren

Wat kunt u zeggen (aantallen of indrukken of harde uitspraken) over de volgende achtergrond factoren¹ van dak- en thuisloze jongeren waarmee u contact heeft?

UITSPRAKEN OVER DE TOTALE GROEP DIE ZICH BIJ ONDERVRAAGDE AANDIENT, MAAR ZO MOGELIJK PER ONDERSCHIEDEN DOELGROEP dat wil zeggen:

- CRISISGROEP (acute noodsituatie)
- THUISLOZEN (zwerfen)
- DAKLOZEN (min of meer permanent op straat)

12. Uit Eindhoven/uit aangrenzende gemeente:

13. Leeftijd:

14. Geslacht:

15. Werk:

16. School:

17. Nationaliteit:

18. Thuisituatie; (relaties/contacten met familieleden/problematische opvoedingssituatie):

19. Kwam alleen of met iemand anders/kwam met meerderen (met wie?):

20. Uiterlijke kenmerken gezondheid:

21. Hoe lang géén vast woonadres:

22. Geestelijke situatie:

23. Financiële situatie :
(waarvan leeft de jongere? Criminaliteit? Prostitutie?)

¹ Deze factoren keren terug in het onderzoek onder dak- en thuisloze jongeren.

24. Laatste verblijfplaats? (tehuis of thuis of anders?):

25. Oorzaken van ontbreken van dak boven hoofd:

Calamiteit?

Weggelopen?

Weggestuurd?

(DIRECTE aanleiding voor de dak- of thuisloze situatie)

26. Plaatsen waar jongere zich overdag bevindt:

27. Manifest alcoholgebruik:

28. Manifest drugsgebruik:

29. Tijdsbesteding:

30. Heeft de jongeren contacten met andere personen/instellingen? Zo ja, welke?

31. Hulpverleningsverleden?

32. Vriendengroep?

Deel 4: Omvang en achtergrondfactoren van de dak- en thuisloze jongeren in Eindhoven.

33. Hoe groot schat u de omvang (absolute aantallen) van de afzonderlijke subgroepjes

-crisisgroep

-thuisloze jongeren

-dakloze jongeren

tussen de 14 en 23 jaar in Eindhoven op dit moment?

-crisisgroep.....

-thuisloze jongeren.....

-dakloze jongeren.....

34. Waarop baseert u uw schatting?

Welke indrukken heeft u over de volgende achtergrondfactoren van dak- en thuisloze jongeren in Eindhoven?

(Dus u praat over jongeren waarmee u niet direct contacten heeft)

35. Uit Eindhoven/uit aangrenzende gemeente:

36. Wat zijn volgens u de oorzaken van dak- en thuisloosheid?

37. Plaatsen waar jongere zich overdag bevindt:

38. Is er verschil tussen dak- en thuisloze jongeren waarmee u contact heeft, en de dak- en thuisloze jongeren waarmee u geen contact heeft?
(Zo ja - kenmerkenlijst van deel 3 gebruiken)

Deel 5: de toekomst

39. Is een nachtopvang in Eindhoven volgens u noodzakelijk?
Waarom wel/waarom niet?.

40. Indien u een nachtopvang noodzakelijk vindt, moet deze dan een zelfstandige voorziening zijn of worden ondergebracht bij een instelling (welke)? Welke overwegingen liggen aan uw mening ten grondslag?

41. Indien u een nachtopvang noodzakelijk vindt:
Heeft u ideeën ten aanzien van de inhoudelijke opzet van een nachtopvang?
(Professionele bezetting, inzet vrijwilligers, laagdrempelig, gedifferentieerd aanbod, maximaal aantal overnachtingen, financiële vergoeding, draagvlak etc).

42. Overige op- aanmerkingen.

Dank voor uw medewerking!

Bijlage 4

Registratieformulieren

REGISTRATIEFORMULIER

Dit registratieformulier is bestemd voor jongeren die in 1989 in uw instelling verbleven.

Toelichting

1. Gebruik per jongere (leeftijd 14 tot 27 jaar) één formulier.
2. Indien een jongere eerder in 1989 - dus voorafgaand aan opname in uw instelling - in een andere instelling (voor opvang) verbleef, géén formulier invullen.
3. Indien een jongere twee of meer keer in 1989 door uw instelling is opgenomen slechts één formulier invullen.
4. Indien geen antwoord is te geven: niets invullen.

Naam instelling:

1. Geslacht

man

vrouw

2. Leeftijd:

.. jaar

3. Etniciteit

Nederlands

Surinaams

Antilliaans

Marokkaans

Turks

Overig

4. Had de jongere een vast woonadres of de maanden voor intake op meerdere adressen gewoond?

vast woonadres - door naar vraag 6

meerdere adressen

weet niet

5. Indien jongere geen vast woonadres had, hoe lang geen vast adres?

.....

6. Waar was het laatste woonadres van de jongere?

Eindhoven

Omgeving Eindhoven (straal van 20 kilometer)

Elders

7. Wat was de aanleiding dat de jongere contact met uw instelling zocht?

- 0 weggelopen bij ouders/verzorgers
- 0 weggelopen uit tehuis
- 0 weggelopen bij vriend/vriendin
- 0 op straat gezet door ouders/verzorgers
- 0 op straat gezet door vriend/vriendin
- 0 kon nergens onderdak vinden
- 0 anders, te weten

8. De jongere is op het moment van verblijf in de instelling:

- 0 schoolgaand, namelijk (opleiding)
- door naar vraag 10
- 0 werkend, namelijk als (beroep)
- door naar vraag 10
- 0 werkloos

9. Indien werkloos, hoe lang werkloos?

.....

10. Wat is de hoogst afgemaakte opleiding van de jongere?

- 0 geen
- 0 LBO/LHNO
- 0 MAVO
- 0 MBO
- 0 HAVO/VWO
- 0 HBO/Universiteit
- 0 anders, te weten

REGISTRATIEFORMULIER AANMELDINGEN

Toelichting op het formulier

- **Introductie:**

De eerste vier punten onder dit kopje, kunt u invullen zonder vragen aan de betreffende jongeren te stellen. Vervolgens is het de bedoeling dat nadat u de jongere uitsluit heeft gegeven over uw reactie op zijn hulpvraag de tekst onder het kopje introductie voorleest.

Indien een jongere weigert de vragen te beantwoorden, verzoeken wij u naar de reden van de weigering te vragen. Het is vooral van belang om te weten of de jongere weigert omdat hij de vragen al eerder heeft moeten beantwoorden.

Voorts verzoeken wij u om - als een jongere weigert - voor zover mogelijk de vragen in te vullen op basis van het gesprek dat reeds heeft plaatsgevonden.

- **Vraag 2:**

Deze vraag is vooral bedoeld om na te gaan of er al dan niet sprake is van thuisloosheid.

- **Vraag 4:**

Deze vraag is bedoeld om na te gaan in hoeverre er sprake is van een crisissituatie. De eerste 5 antwoordcategorieën geven een aantal verschillende crisissituaties aan. De zesde antwoordcategorie is vooral bedoeld voor jongeren die al langere tijd van het ene adres naar het andere zwerven.

- **Vraag 5 tot en met 7:**

Deze vragen zijn bedoeld om mogelijke dubbeltellingen in het onderzoek te kunnen vermijden.

Introductie

Naam instelling :

Datum aanmelding :

Tijdstip aanmelding:

Noteer geslacht aanmeld(st)er:

0 man

0 vrouw

Op dit moment vindt in Eindhoven een onderzoek plaats naar de opvang van jongeren, die op zoek zijn naar onderdak. Het is de bedoeling dat de resultaten van dit onderzoek gebruikt worden om deze opvang te verbeteren. In het kader van dit onderzoek zou ik je een paar korte vragen willen stellen. Zou je die vragen willen beantwoorden?

ja

nee -> waarom niet:

1. Hoe oud ben je?

.. jaar

N.B.: indien de betreffende aanmeld(st)er niet tussen de 14 en 27 jaar is, hoeven de volgende vragen niet te worden gesteld.

2. Heb je een vast woonadres of heb je de afgelopen maanden op meerdere adressen gewoond?

vast woonadres

op meerdere adressen gewoond

wil vraag niet beantwoorden

3. Woon je in Eindhoven, in de omgeving van Eindhoven (straal van \pm 20 kilometer) of elders?

Eindhoven

omgeving van Eindhoven

elders

wil vraag niet beantwoorden

4. Wat is de aanleiding dat je met ons contact heb opgenomen?

weggelopen bij ouders/verzorgers

weggelopen uit tehuis

weggelopen bij vriend/vriendin

op straat gezet door ouders/verzorgers

op straat gezet door vriend/vriendin

kon nergens onderdak vinden

anders, te weten

wil vraag niet beantwoorden

5. Heb je sinds 23 april van dit jaar een of meerdere nachten doorgebracht in een opvanghuis, dat wil zeggen Odulpha, het Labre of Ritahuis, het Leger des Heils of het Wegloophuis?

ja

nee

wil vraag niet beantwoorden

6. Heb je sinds 23 april van dit jaar een verzoek tot opvang bij een van de volgende instellingen gedaan?
Odulpha, het Labre of Ritahuis, het Leger des Heils of het Wegloophuis
- ja
 - nee
 - wil vraag niet beantwoorden

N.B.: Indien deze vraag met ja wordt beantwoord dan graag ook vraag 7 stellen

7. Heb je toen ook deze vragen beantwoord?
- ja
 - neen
 - weet niet

**REGISTRATIEFORMULIER VERBLIJVENDE JONGEREN PER 23 APRIL
1990**

Toelichting:

Graag per jongere in de leeftijd van 14 tot 27 jaar een formulier invullen.

Naam instelling:

1. Geslacht

- man
- vrouw

2. Leeftijd:

.. jaar

3. Had de jongere een vast woonadres of de maanden voor intake op meerdere adressen gewoond?

- vast woonadres
- meerdere adressen
- weet niet

4. Waar was het laatste woonadres van de jongere?

- Eindhoven
- Omgeving Eindhoven (straal van 20 kilometer)
- Elders

5. Wat was de aanleiding dat de jongere contact met uw instelling zocht?

- weggelopen bij ouders/verzorgers
- weggelopen uit tehuis
- weggelopen bij vriend/vriendin
- op straat gezet door ouders/verzorgers
- op straat gezet door vriend/vriendin
- kon nergens onderdak vinden
- anders, te weten